

kleinen Bitte in Anspruch zu nehmen, zu deren freundlicher Gewährung es unerlässlich ist, dass Sie Ihre schweigsame Feder ein wenig in Bewegung setzen. Da es sich um nichts weniger, als um Berubigung Ihres Freundes und seiner ganzen Familie, die Sie aufs Herzlichste grüsst, über das Schicksal des uns allen so lieben und werthen Freundes und Verwandten Dr Schedel handelt; so werden Sie gewiss nicht verziehen, uns in aller Kürze davon einige Kunde zu geben; denn ich kann Ihnen nicht verhehlen, dass der gänzliche Mangel von Nachrichten von ihm bei dieser vielbewegten Zeit mich um so mehr beunruhigt, da er seit dem Abende des 1-ten August 829 den er bei mir zugebracht, mir nur einmal, und zwar noch im März, aus London, am Vorabende seiner Abreise von dort nach Paris schrieb, wo er mir zugleich meldete, dass er zu Anfange des diessjährigen Augustmonaths wieder bey mir seyn wolle, und mich zugleich um Besorgung einiger Angelegenheiten ersuchte. Ich hatte ihm zu Anfange July nach Paris geschrieben; aber keine Antwort erhalten. Seither sind mehrere Pakete für ihn aus dem Auslande an mich eingegangen und, während meines zweimonathlichen Aufenthalte in Mödling, von wo ich vorgestern zurückkehrte, hier liegen geblieben, und noch immer verlautet keine Zeile von ihm. Diess, mein lieber Freund, beunruhigt mich um so mehr, als die letzten Vorfälle in Paris eben nicht geeignet sind, meine Besorgnisse zu beschwichtigen und meine nur zu geschäftige Phantasie, auf deren Fittichen ich seither das Reich aller schlimmen Möglichkeiten wohl mehr als einmal durchflogen habe zu calmiren.

Indem ich wiederhole, dass Sie mich durch freundliche, wenn auch noch so kurze Auskunft über des mir so werthen Bruders Schicksal recht sehr verbinden werden, bin ich, in tröstlicher Hoffnung, auch von Ihrem Seyn und Schaffen recht viel Erfreuliches zu vernehmen, mit alter Liebe und Freundschaft

ganz der Ihrige
G Gaal.

Wien, den 1-ten Octob 830.

Közli: KOMÁROMY BÉLA.

CSOKONAI ISMERETLEN LEVELEI.

A Zmeskál-család gesztelyi levéltárából közlöm Csokonainak alábbi nyolc, eddig ismeretlen levelét. Mint elküldött levelek másolatban maradtak ránk; másolójuk valószínűleg Puky István volt, akinek házában Csokonai 1795/96-ban ismételtlen megfordult — ugyancsak ő másolta le Csokonainak az IK. ezévi I. füzetében közölt dialogusát.

Az öt utolsó levelének nem ismerjük címzettjét; a két utolsót csak nagy valószínűséggel lehet Csokonaihoz kötni.

1. Csokonai Bessenyei kapitánynak.

A Te Lelked úgy fellyebb emelte az enyimet, hogy én véled-is meg elégedve laktam a' földet, ha szintén ott több lélek nem találkozna-is. De' hát — ha a' tulsó Szigetbe B.....lakna és N... S... ugy a' Geszner első hajósának csodáját meg haladnánk, előttünk evezne Amor — de nem rózsza koszorúval, hanem Pálma és Laurus koronával, — 's hát körülöttünk? —

az emberiség — az értelem, 's a' magános örök uszkálna! Bóldog ősz Vitéz-Uram! Te a' Vér piatzon a' haldoklók jajgatási között egy kis Cartussággal nyerted meg azt — a' mit a' te ember szereteted és filozófusságod érdemelt — Az a', B — ur Dragonyos Kapitány, nagy prédáló volt, sok özvegyet, árvát, rabot, 's koldust tett, halál barátja volt Ő, 's a' pusztításnak nyele, de áldassék azért az ő emlékezte, mert annak a B... filozófusnak és poétának vénségében nyugodalmat, 'és csendességet szerzett. — Metzenas már Ő és oitalma alatt, a' mi most ritka példa, egy nagy geniet takargat. —

Én pedig számkivettette az én hazámban, unalommal huzom komor napjaimat, 's csak úgy vagyok boldog, ha egy Újj világot találok számomra, ott Respublicát és Filadelfiát építék magamnak, — és mint Franklin legalább itten — *eripio fulmen coelo sceptrumque tyrannis* — itten à la Robinzon élek — nincsen senki vélem és mellettem csak a' bóldog magánosság. Vagy néma Barátim társalkodnak vélem, vagy magam — én pedig magamban mindent fel találok. — Nem kevély szó ez! Mert magamban fel találok az én barátaimat-is, fel találok az én jól tévőimet-is, fel találok Uram az Urat-is. — A' könyvek többnyire idő töltő barátim, ezek kézen fogva vezetnek a' Természetnek — Szentek Szentébe. Nem gonoszok ezek, mint az emberek, a' kiket a' haszon vezet orroknál és lelkeknél fogva. Nem gonoszok. Én ezek közül a' Pappal-is, a' Szegénnyel-is, a' Gróffal, a' Királlyal-is egyaránt társalkodom, és a' mi az emberek között a' természeti originális egyenlőséget helyre állítja, csak a' könyv és koporsó. De ha ezek nem volnának-is, a' Természet és az ész olly ki merithetetlen könyv, a' melyből az ember hóltig tanulhat. — Én ugyan, ha soha annyi tehetségem nem lész-is, hogy könyv-házam lehessen, tudom, hogy tökélesíthetem lelkemet, megütöm homlokomat 's egy Minerva pattan ki belőle, egy szüz, egy nyájas s még egy fegyveres Minerva. — De reményem, annyi pénzem csak lesz, hogy filozofusnak egy Helvetiust, poétának egy Pópet vehetek. Akkor csak az ég három olyan szivet teremtsen az én számomra, mint az Uré, nem fogom sem a' lármás bálokat 's paszomantos Dictatori barátokat, sem az arannyal és mollyal bé vont gazdag Bibliothékákat óhajtani. Addig pedig öleljük meg egymást, Uram, a' Világon kívül 's képzeljük azt a' boldog idő szakaszt, a' melyben a' természet fel fogja emelni az ő mindenható szavát és az emberek el hányván azt a' kevély és fanatikus lélekkel fel szedett Mennyei páva tollakat, magok-is mind emberek lésznek, érezni, gondolkozni és szeretni fognak. —

A' mi együtt létünk ugyan már kevés, mert az Ur idős, 'én pedig — meg lehet, hogy az Urat meg előzőm; 's akkor vagy örülni fogunk ujjonnan lett társalkodásunknak, vagy a' mi belőlünk lett semmi el vádolándja semmiségünket, minekutánna a' mi testünkől — mely az Isten fiának testével atyafi, a' Temető-kertben bogás-kórók és földi-bodzák fognak erőt adni a' ki fáradt igás lónak. — — Élj vígann és szeress — — (Keltezetlen másolat.)

E rousseau-i gondolatokat tartalmazó, szellemes és szép levélben a *Földi sírhalmáról* írt óda gondolatait is megtaláljuk. A «sziget» említése valószínűvé teszi, hogy a címzett, Bess-nyei Sándor kapitány, a Milton fordítója, a volt testőr, aki a török háborúban is részt vett.

2. Csokonai Berzeviczi consillarius úrnak.

Régóltai adósságomnak egy kevés részét valahára le kívántam e néhány sorokban fizetni, méltóztasson az Úr kegyes szívvel elfogadni ezt a' csekély adományt, bár melly kevés részetskéje légyen is ez, az én tartozott hálados-ságomnak. Hadd légyen az én szélllyel szórott szerencsémnek az az egygy és egyedül való támasztékja, hogy néhány nagyobb lelkeknek szeretetekkel dicsekedhessem, a' kik a' Hazánkban az ő idejeket meg előzték, és ha tsak ő reájok tekintünk, benne a' magyar világ boldogabb 20-dik Századját szemléljük előre. Ugy vagon Nagy érdemű Úr, egy meg ért filosofus, és egygy tisztább izű poéta be szigetelvén magát a' Világtól, előbbre állítja magát saját ideje koránnál két három századokkal. — És ezért szokott lenni, hogy többnyire nem lehet az ilyen jobban termett Genie a' körülte háborgató Plebeculának tetszésében. Magában keresi fel tehát a' Világot, vagy azokban, a' kik az ő figyelmességét meg érdemlik, minden egyébben szabad, csak ez a' leg jobb lelkeken uralkodó Sympathia vónja édes kénszeritéssel. — Egygy Poéta szabadon él a' maga képzelvilágába, a' mellyet saját fantaziája terem-tett, egygy Filosofus nyugadalommal lakik abba a' Respublicaba, a' mellyet Platókánt tulajdon kénje szerént fundalt az ő Gondolatinak hatalmával, ott ő *sibi consul et senatus*. Egygyik sem örömmel száll le a' reális világba, hol a' Menyországba bámult emberkéek előtt *sordet gustus et ratio vapulat*, hanem ha vagy a' szeretet, vagy a' tisztelet szentebb kötelei vonják azokhoz a' boldogabb halandokhoz, a' kik emberek, és a' Természetnek igaz imádóji — mert a' szív csak ezekben érez, csak ezekben egésszéges az értelem.

Igyy szállék le én-is Thaliam édesgető kebeléből, és az én aprod gondolataim bátorságos Világábúl, — a' hová az' Úr szobájába — mintegy az itt alatt levő menedék helybe, kötelességemnek eszembe juttatásával, vezet le az érzékeny tisztelet. — Itten találhatja fel pihenését egygy olly Lélek, melly az emberek híjjába valóságokról 's gonoszságokról panaszol-kodik, itt teszi le örömet azt a' boldog adót, a' mellyel a' jó szívnek és valódi érdemnek tartozik. Jövendőbe a' praejudiciumatlanabb emberi nyom érzékenyen fogja emlegetni az Urat, 's talám ha a' Múzsák nem ámitánának, ezt-is hozzá fogja tenni, szerette ő a szegény Cs— — —¹ is. — Addig pedig az én szíves tiszteletem, a' mellyet az Úrnak és Asszonyának ajánlok, nyerje meg azt, hogy érettem az értelem s a' Gusztus templomába egygyet sóhajtani méltóztassanak, és egymást meg ölelvén meg ujjítsanak emlé-kezetekbe, a melybe magamat ajánlom — — — (Keltezetlen másolat.)

Ez a nagyon szép levél telve van Csokonai-gondolatokkal. (XX. század. Harsányi—Gulyás kiadás I. 666 l. 674. l. A *magánosság*hoz.)

A címzett: Berzeviczy Gergely.

3. Csokonai Nagy Gábornak.

Élsz? és mint vagy? — Én itten nyüglődöm ebbe a' P— Világba. — Ugy-é? sokat mondtam ki ebbe az egygy szóba. Bővebben-is meg vilá-gosítom, hogy tudniillik én egygy olly helyben lakom a' mellyhez képest D— egész London. Itt az értelem, ész, józan okosság minden lépésébe nagyon nyög.

¹ Csokonait.

az izlés porba és szenybe hever. — 'A sziv az ittzéig határozódik. Az én Ifjúságomnak Purgatoriuma. — P— 's a' benne uralkodó Démon az M— I—. Exorcizáljátok valahogy barátim — mert meg öl. A' ti szentelt Vitézeitekhez folyamodtam óh Muzsák! 'S ti csak rettentőbbé tettétek, de nem üztétek ki ezt. Ovidiustól fogva a' Marini ideéig, 's a' Marini ideétől fogva az enyéim, közönséges hajótörő Scillájok volt ez a' szelidebb Genieeknek. Csak azért is bódogabb vagy az én ítéletem szerint oh Kedves Barátom! hogy M— I— nem tanulsz. Ah boldogok azok, a' kik vagy emberi filosófiát nem tanultak és M— I—re adják magokat, vagy az filosófiát emberi modon tanulhatták meg, 's nem vóltak kénytelenek M— I—t tanulni. — Látom én Barátom, hogy mihelyt a' Természeten túl mégyünk, minden szentség és igazság mellett bolondok maradunk. — A' Természet az Isten, a' ki minket teremtett, a' ki nekünk törvényt adott, és a' ki mig az ő szabási mellett maradunk, bódogit, mihelyt vagy kivüle vagy felette keressük a' Valóságot, fájdalmasan meglúntet. Mind balgatagság az olly tanulmány, a' mely a' Természet korlátján túl ragad, sőt a' melyik a' Természetben keresi a' Természetet, az is bolond, mint minden *curiosa fisica* (igy!). —

Átkozom barátom az én időmet, az én születésem helyét, a' mely engemet úgy tanított, hogy N— esztendő koromban-is tsak alig láthatom az illyeneket, és ha látom-is, meg kell magamban folytanom a' sohajtózó csuklásokat, hogy a' világ vagy bolondnak, vagy perduellisnek ne nevezzen. — Ah bódog Lelkek! Vajha én közöttetek születtem, vajha nálatok nevelkedtem volna: mostan csak annyira lettem volna hozzátok, mint én hozzám az otohajtói mezitelen! Pedig, óh! történetek, a' boldogság el van zárva az én sohajtásim elől. Óh! vajha a' következő kor meg tudhatná és meg esmérhetné, hogy én nem saját hibám miatt nem lehettem azzá a' mit ohajtottam, hanem az illy okok miatt! — Nékem ugyan nem volna egyéb vágyásom, hanem hogy németül meg tanulhassak, és egy kevés új filosófiát 's Mathesist érthessek. — Akkor meg szünnék az én kivánságimtól 's szerentse keresésemet egy szük hajlékotskámba határoznám, a' melyben a' világnak minden kintsét fel találnám az én néhány barátimba 's az én Muzsámba. De a' sok optativus mindég! a' sok nám — nem volna — 's a' t'. Tiszteld édes Barátom P— I— Urat, és e' jó szivü Tudós Hazafinak ajánlj kedves emlékezetébe — Ha valamely Nagy személy csak emlékezők is róllunk, azonnal vigadunk szerentsénken, és ha egy homályos Ifiú vagy egy kis emberke tisztel-is, hidegen gondolkozunk. Ha A— fi Ur illyen volna, hidd el én sem említeném, ha mindjárt excellentiás Ur volna-is. de minthogy ember és filosofus, 's vélem edjütt a' Természetnek leg szentebb Istenét imádja, bátorkodom általad béjelenteni, hogy érdemeit tisztellem! —

Fogjunk kezet, bódogabb halandók! egymással a' barátság 's az em. beriség felségessé oltára előtt, szeressük egymást, mig a' meg ígézett halandók a' tőlök épült mennyei Jerusálem kapuin kotzogtatnak, 's Isten fiává fogadván magokat, el felejtkeznek arról, — hogy ők-emberek — Ah ember! — Ah szeretet! —

E pataki évéből (1795/6) való, rousseau gondolatokat tartalmazó keserű levél több részlete más levelében is előfordul. (Hars. Gulyás; II. 750. 623. l.)

4.

Azokat a' kő sziklákat járom mostan, hol Ovidiustól fogva sok Poëta hajót tört és a' mellyek miatt vagy jó Iurista vagy jó Poëta leszek, minthogy a' kettő nehezen állhat meg edjűtt. Isten tudja, melyikre vólna ez idő szerint nagyobb szüksége nyomorúlt édes Hazánknak. Bölcs Törvény magyarázóink, és okos Törvény tevőink ugyan jó számmal találhatnak: de igaz tiszta ízű Poëtaink száma felette igen kitsiny. A II. Jósef uralkodásának vége felé ugyan fel serkentek Hazánkban néhány szebb Lekek által az ő mély álmokból a' tudományok; de ugy látszik ismét valami titkos erő őket meg opiumozta. A' II. Leopold rövid országlása alatt az arany idő nemzeti Literaturánkra nézve bé is állott, el is múlt. Azóta a' jó igyekezetek, vagy ledültek, vagy lábra sem állhattak, aligha sok jót reményelhet a' következő emberi nyom. A Hazát egy különös megszibbadásba látom — vajha ki nyulna egy dajkálkodó kéz s ébresztő balsamot hintene bádjasztó Tagjaira. Igyekezzünk, mert az idők szomorú végével fenyegetnek édes Hazánk Literaturájának, s felő, hogy míg mi szunnyadozunk, el enyészik a' Magyar nyelv minden díszével, 's nem lész a' ki azon beszéljen, — a' mellynek irtoztató kezdetét már eggyyszer láthattuk-is és a' jövődő Századokban úgy fogják a' Magyar nyelvet fel találni, mint ennek a' mi Századunknak közepe táján, az ez előtt ezer esztendőkkel virágzott Celták nyelvét és leg jobb Iróinkról-is csak ugy fognak emlékezni, mint most a' nagy Ossiánról. Én ugyan nem azért kívánom az én külömben meg únt Napjaimat többekre-is szaporodni, hogy annyival hosszabb Rollet játszhaszak az én Hazafi Társaim között, a' Literatura szomorú Theatrumán, 's a' hálálatosabb maradéknak egy tapsát meg érdemeljem — hadd mondják mások hogy én-is hoztam leg alább ketske szőrt a' sátor csinálásra — —

Csokonai.

E levél címzettje ismeretlen. Iratásának ideje 1795/6 körül lehet, mikor Patakon jogra készült. Gondolatai máshol is előfordulnak. (Harsányi—Gulyás: IV. 638—9, 645—6. 1.)

5.

796. Junius 20. án.

Te irtál nékem? — sőt ajánlottad barátságodat. — Áldott sorok! — áldott ajánlás! — áldott barátság — mindegy világot és reménységet mutattok a' következő időre, 's nem szenveditek, hogy elcsüggedjék 's kétségben essék szívem. — Tik vagytok azok a' tükörök, mellyek jövődő boldogságomat még előre meg láttatjátok. — Vajha tsalhatatlanok vólnátok. — Akkor érném el azt a' véget, mellyre sokan törekednek, de kevesen érik el. — Hát még kételkedem csalhatatlanságok felől? meg engedj, szeretetből származik ez — szeretetből: — szeret ugyan-is tégedet az én szívem, 's ezt kívánja ezen csekélységgel most-is meg mutatni. — Szeress tehát engem, már többé nem-is kételkedem — ez a' boldogság! — — Élj vigán és szeress. —

6.

Csak ugyan hát az a' szikra, melly még jókor meg gyúladt, ki lobbant, és annál sebessebben ég, mennél nagyobb erőt gyűjtött magának, a' már jó ideig való benn tartatás által. — Ki lobbant — Oh! boldog Óra, mellyben a' lett, és

hevét egy néhány sorok által reám csapván az enyim-is rólla el — gyúlt, és ezen sorokat a' tiszta indulatoknak leg sebessebb szárnyain repíti, az én kedves barátomnak ölében. Óh! ha kívánságimmal édjüth mehetnék, 's okát baráti szeretetemnek szemeimmel nézhetném!!! —

Baráti szivedre bízom azon indulatoknak meg ítélését, mellyeknek ezen csekély sorok csak nem idétlen szüleményei; ideálisok azok én bennem, mellyeket ezen szavak, mint tökéletlen jegyek, le nem írhatnak. Bár csak a' fatum engedne időt az én kedves barátimnak mindég ohajtott szemlélésekre! hogy hadd mondhatnám el: *Itt vagynak azok, a' kik életemnek legnagyobb részét boldogabbá téstik!!!* — keritek időt a' fatumtól, és nem sokára reményilem, hogy bízom egy jó barátomra, azon baráti kötelességeknek szemtől szembe való — meg tevését, mellyeket most Levelem akar jelenteni de nem tud. — Erőt és életet. — M.

7.

1796

Szerencsés, valójában szerencsés szempillantás! melly boldogságomat meg tetézted egy-néhány barátimmal: te néked köszönöm, hogy szeretetből származott köszöntésemet oly szivre hintettem, melly ha szintén többet nem-is, mint a' mennyi el vettetett, leg alább annyit boldogságom feltartására meg hozott. — Mit is lehet felünknek inkább köszönni annál, mint ha magához hasonlókkal meg esmértet; kik szerencsés dolgunkat szivből származott örömeik által édesebbekké, a' szerencsétleneket pedig meg osztván egymással, könnyebbekké téstik, kikkel mindenekről úgy szólhatunk, mint tulajdon magunkal. — Mi édesebb 's micsoda ennél nagyobb boldogság? vélünk mulat ez mindenkoron, soha sem alkalmatlan, soha sem terhes — egy szóval felül múlt ez minden egyéb emberi boldogságot, mellyet tudni illik vagy a' vásott gonoszság, vagy a' zavart képzelet talált fel a' halandók világában. Barátim segedelme 's az egymáshoz vonszó titkos indulat meg adták tehát, hogy ismét emberre akadjak, kiben mind ezeknek fel találását tapasztaljam. Nem-is kívánok egyebet ennél, hogy maradjanak mindenkoron azok, a' mik most, emberek, a' kiknek szüz gondolkozások van; és barátok, kik sziveket még el nem tévesztették 's igazán éreznek.

Te-is fogadd el az újj barátinak kezit oly tellyes indulattal, a' millyennel azt te néked ajánlja 's kötelezd te viszontag való barátságoddal ujjabb indulatokra. — Élj szerencsésen. — —

E Rousseau-gondolatokat tartalmazó levél nincs aláírva. Bár nagyon valószínű, nem bizonyos, hogy Csokonai az írója.

8.

Minthogy az én szerető szivem azt hiteti el én velem, hogy Te örülsz az én boldogságomnak, ezért jelentem azt Néked elsőben is, hogy én a' meg-elégedésig boldog vagyok... boldog vagyok! Igen-is boldogabb mind azoknál, valakik érezték valaha a' boldogságot! — Ne csudáld ezt, mert — minden szerentsémet fel találhatom ez egybe — hogy — Te! én róllam meg emlékezel... 'A Te közöntésed olyan volt nékem, mint a' leg édesebb méz, sőt — meg bocsáss hogy azt csak a' mézhez hasonlítom — olyan volt az.

mint a' Te leg édesebb csókod, mikor szerelmes szavaidban tett fogadásodat
hév ajakkal meg petsételed...

'S Te én róllam meg emlékezel??? 'S Te köszöntettél éngemet? —
Oh! kedves köszöntés, melly minden jókat magába foglal! Ah! vajha én
olly bódog lehetnék, hogy Te el híhetnéd azt, hogy én ez által bódog
vagyok!... Akkor tudnám igazán nevetni azokat a' fekete vérű komorokat,
a' kik a' halandók bódogságát semminek tartván olly meg utálva ocsárolják. —

Kedves volt nekem a' Te köszöntésed, még a' más szájából is; és az én
szeretetem nem hagyta szemembe tűnni azt a' fogyasztást, mellyet a' Te
köszöntésednek kellett a' más ajkán szennyvedni. — Olly erőssen képzellette
vélem a' Te személyedet, hogy a' Te hív biztosodon is, sőt még a' néma
falakon is az én képzelt M... akarta vélem tsokoltatni. Esmérd meg itt,
mennyit tehet egy hűséges szivben a' leghathatósabb szerelem!...

Esmérd meg ebből mennyire meg telézted volna boldogságomat, ha
Leveledre méltóztattad volna külömben is bódoggá tett tisztelődet... kevésnek
tarthatod, ha még csak azt mondom — hogy — öröm könnyeket hullattam
vólna — hogy minden betűibe kedves M... csókoltam vólna, és — hogy
százszerre többre betsültem vólna köszöntésednél: —¹ ugy vagyok, és ha
szivembe bé láthatnál, ha — — — De bocsáss meg, szeretett M..., talám
kétséges is akarok lenni a' felől, hogy Te szivemet jól esmered. Bocsáss
meg! az én bizonyos szerelmem kételkedni is szeret.

Ellenségem az a' szükség és valójában meg érdemli gyűlölségemet, a'
melly az én meg elégedésem egy két sor írással kevesebbé tette. Egy
két sor ártatlan csók, bőven ki fogja ezt pótolni. — Ohajtom azt a' kedves
szempillantást, unalommal számlálván addig az órákat, a' mellybe rövid
időn olvashassam a' te szép szemeidben, az én életem szerentséjét, a'
mellybe érezethessem veled melly forró akkor az én sohajtásom, mikor azt
a' szerelem lobbantja fel — és a' mikor az én lelkem egy gosztható csókká
válván duplász csattanással fogja ezt a' Te ajakidnak esküdni — hogy
egyedül csak érted él a Te — — —²

Néhány kifejezése — egy-két sor, «hulló-könnyel» — előkerül Csokonai
hiteles műveiben (Harsányi—Gulyás kiadás II. 634—5, 648—9 l.) s Csokonaira
utal az M... = Manci is — ezt a nevet több helyen emlegeti Csokonai
(*Szerelem-dal a csikóbőrös kulacshoz* I, 390. l., *Megkérlelés* I. 501. l. Domby
Csokonai Vitéz Mihály élete, 48. l.)

Közli: GULYÁS JÓZSEF.

A GRÓF PONTISZ FORDÍTÓI

A XVIII. századvégi ismeretlen szerzőjű német regényfordítások között
szerepelt eddig Chr. Heinr. Korn: *Der Graf von Fontis, oder der von
seinem Sohne ermordete Vater*, Augsburg 1772. c. regényének B. M. J.-
vel jelzett magyarítása is: *Gróf Pontisznak, avagy a' tulajdon fia által
meg-ölettetett Atyjának szomorú története*, Pozsony és Kassa 1788. Kresz-

¹ Levélszókolásról II. 635 l. és az írójának maga elé képzeléséről ugyanott

² Ez a töredékes írás művelének látszik. *Szerk.*